

Η ΖΩΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ

Απόσπασμα από το βιβλίο «Ο Ανθρωπολογικός Τύπος της Αποανάπτυξης – Τοπικοποίησης» Του Γιώργου Κολέμπα και Γιάννη Μπίλλα από τις «Εκδόσεις των Συναδέλφων».

Εάν η ζωή αυτή καθαυτή είναι α-νόητη και αν-ήθικη, τότε οι άνθρωποι νοηματοδοτούν τη ζωή τους με τις σκέψεις τους, τις πράξεις τους και γενικότερα με τη στάση ζωής που τηρούν. Οι σημασίες και τα νοήματα που υιοθετούν οι άνθρωποι μεταβάλλονται στο πέρασμα του χρόνου.

Συνήθως οι άνθρωποι προσδιορίζουν τη ζωή τους σύμφωνα με τις κυρίαρχες σημασίες που δίνει ο τόπος τους, η θρησκεία τους, το πολιτικό σύστημα και γενικότερα οι εκάστοτε εξουσίες. Ο άνθρωπος ορίζεται ως κοινωνική κατασκευή και ταυτόχρονα ως δημιουργός της ζωής του. Η αντίληψη περί κοινωνικής κατασκευής, πολλές φορές, δημιουργεί μια παθητική αφήγηση ζωής που βλέπει τον άνθρωπο μόνο ως αποτέλεσμα των οικονομικών και πολιτικών συνθηκών της κοινωνίας και όχι και ως αιτία δημιουργίας της ζωής και της κοινωνίας. Η δυνατότητα των ανθρώπων και των κοινωνιών να αυτοθεσμίζονται συνήθως αποσιωπάται ή αποκρύπτεται ως ιστορική αφήγηση από τις κυρίαρχες αφηγήσεις των κρατών μέσω της εκπαίδευσης, της θρησκείας και του πολιτικού προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων και των ΜΜΕ).

Με την επικράτηση του παγκόσμιου καπιταλισμού και του φαντασιακού του προτάγματος της διαρκούς μεγέθυνσης της παραγωγής και της κατανάλωσης, χιλιάδες μικρές και μεγάλες

αφηγήσεις ζωής σαρώθηκαν. Κοινότητες ανθρώπων που διεκπεραίωναν τη ζωή τους παραγωγικά και διοικητικά υιοθέτησαν σταδιακά τα νοήματα της καπιταλιστικής μεγέθυνσης. Χάθηκε έτσι ο πλούτος του παγκόσμιου πολιτισμού και η δυνατότητα που είχαν οι επιμέρους κοινότητες να προσαρμόζουν τη ζωή τους και τη παραγωγή τους στο υπάρχον φυσικό περιβάλλον. Υιοθέτησαν τη γραμμική αντίληψη για τη ζωή και τη παραγωγή και μετατράπηκαν σε καταναλωτές προϊόντων και αλλότριων αφηγήσεων (πολιτικών και νοημάτων). Σήμερα αυτό που καταρρέει (μαζί με τις ψευδαισθήσεις μας) είναι επίσης το κεντρικό φαντασιακό του καπιταλισμού που είναι η διαρκής ανάπτυξη της παραγωγής και της κατανάλωσης, γιατί προσκρούει στο οικολογικό όριο της περατότητας των φυσικών πόρων του πλανήτη, στη μόλυνση του περιβάλλοντος και γιατί αυτή η αφήγηση δημιούργησε έναν ανθρωπολογικό τύπο επικίνδυνο και καταστροφικό. Η κρίση που βιώνουμε σήμερα είναι η απαρχή του τέλους αυτής της αφήγησης.

Όσοι εργαζόμαστε για την άμεση δημοκρατία προτάσσουμε ως απάντηση την εθελούσια αποανάπτυξη της οικονομίας και εργαζόμαστε γι' αυτό, θεωρώντας την αποανάπτυξη ως την υλική βάση της άμεσης δημοκρατίας.

Η ανθρωπολογική κρίση του καπιταλισμού

Ο καπιταλισμός πριν φανερώσει τα αδιέξοδά του κατέστρεψε τον ψυχισμό των ανθρώπων, διαμόρφωσε ένα ανθρωπολογικό τύπο μοναχικό, νευρωτικό, αγχώδη, φοβικό και φοβισμένο, ανταγωνιστικό, επιθετικό, ενεργοβόρο, καριερίστα και αμοραλιστή, κάτοικο του εγώ και όχι του εμείς, που ακόμα και σήμερα διατηρεί την ψευδαίσθηση της ατομικής διαφυγής. Η εκπαίδευση και η διαμόρφωση των ανθρώπων από αυτές τις ίδιες καταναλωτικές κοινωνίες αποτελεί το βασικότερο εμπόδιο, κατά τη γνώμη μου, στην προοπτική της αποανάπτυξης και της άμεσης δημοκρατίας, καθώς αποτελεί θρησκευτική σχεδόν πεποίθηση αυτής της κοινωνίας η διαρκής μεγέθυνση.

Ο καπιταλισμός όμως δεν μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει, αν οι ίδιοι οι άνθρωποι δε συμεριστούν και δεν εσωτερικεύσουν τις

αξίες που τον στηρίζουν. Παράλληλα, αν λάβουμε υπόψη ότι ήδη ο καπιταλισμός δημιουργεί ένα νέο είδος οικονομίας που η καπιταλιστική δημιουργία αξίας αντικαθίσταται σιγά-σιγά από τη χρηματιστηριακή κερδοσκοπία, τότε αυτό που σήμερα επικρατεί είναι το παρασιτικό ήθος μιας κοινωνίας της κατανάλωσης, του τζόγου, του εύκολου κέρδους, του υπερδανεισμού, της διαφθοράς, κτλ. Υπό μία έννοια το ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα καταστρέφει κάθε ανθρωπολογικό υπόστρωμα πάνω στο οποίο θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας νέος τύπος κοινωνίας.

Σε ότι μας αφορά, ως αφήγηση της άμεσης δημοκρατίας και της αποανάπτυξης, φαίνεται ξεκάθαρα η ανάγκη για τη δημιουργία ενός νέου ανθρωπολογικού τύπου, διότι δεν είναι δυνατό να δημιουργηθεί μια αυτόνομη δημοκρατική και οικολογική κοινωνία η οποία θα βασίζεται στο σημερινό άνθρωπο. Αυτός ο συλλογισμός απαντά και στην κριτική που δεχόμαστε ότι δεν εστιάζουμε σε επιμέρους προτάσεις ή ότι δεν αντιστεκόμαστε στο νεοφιλελευθερισμό, κριτική η οποία κατά τη γνώμη μας εμπεριέχει στοιχεία του προηγούμενου φαντασιακού για την επιστροφή σε μια Κεϊνσιανικού τύπου εγγύηση των πρότερων καταναλωτικών μας απολαύσεων. Αντίθετα, εμείς επιδιώκουμε να αποδομηθεί πλήρως το καπιταλιστικό φαντασιακό των ανθρώπων και να αποαποικήσουμε το εννοιολογικό υπόστρωμα των καπιταλιστικών αφηγήσεων που κυριαρχούν ακόμα στους πολίτες αυτής της χώρας.

Η κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία και ο ανθρωπολογικός της τύπος

Στις μέρες μας σχεδόν παντού ξεφυτρώνουν συλλογικότητες, ομάδες, κινήσεις και πολίτες που υιοθετούν άλλα νοήματα, άλλες σημασίες και άλλα προτάγματα στη ζωή τους με τα οποία και για τα οποία αξίζει κανείς να ζει σήμερα και όχι περιμένοντας με μεταφυσικό τρόπο την «έφοδο στα χειμερινά ανάκτορα».

Η κοινωνία που θέλουμε να δημιουργήσουμε δε θα βρεθεί «στα σπήλαια της ιδιώτευσης και της απάθειας» αλλά στις θορυβώδεις συνελεύσεις και δράσεις, όπου καθημερινά ανακαλύπτουμε ο ένας τον άλλο και τη χαρά του δημιουργικού και συλλογικού βίου,

μετατοπίζοντας το «εγώ» μας προς το «εμείς». Τοποθετεί την οικονομία στη θέση του μέσου και όχι του σκοπού της ζωής υιοθετώντας αξίες ξεχασμένες από το καπιταλιστικό φαντασιακό, όπως η αυτενέργεια, η συλλογικότητα, η αλληλεγγύη, η χαρά του ελεύθερου χρόνου, ο αυτοπεριορισμός, η οικονομία της εγγύτητας, η διατροφική και ενεργειακή αυτάρκεια, ο πολίτης-δημιουργός έναντι του παθητικού καταναλωτή (προϊόντων και πολιτικών).

Δημιουργεί ανταλλακτικές κοινότητες χρόνου, προϊόντων, χαριστικά παζάρια, τράπεζες σπόρων, συλλογικούς αυτοδιαχειριζόμενους λαχανόκηπους, συνεταιρισμούς παραγωγών και καταναλωτών, αλληλέγγυο εμπόριο, αυτοδιαχειριζόμενους κοινωνικούς χώρους, κινήσεις πολιτών για την κοινωνικοποίηση του νερού και της ενέργειας, δίκτυα οικοκοινοτήτων, πολίτες που εναντιώνονται και συγκρούονται για να μη γίνει στη Χαλκιδική το ορυχείο χρυσού και για να μην εγκατασταθούν οι ανεμογεννήτριες στην Χίο, να μη γίνει η επένδυση στο αεροδρόμιο του Ελληνικού, στο όρος Θίτη και αλλού. Οργανώνει κοινωνικά ιατρεία, κοινωνικά φαρμακεία, συλλογικές κουζίνες, ραδιοσταθμούς στο διαδίκτυο, και έναν απίστευτο αριθμό καινούργιων αντικαπιταλιστικών, αυτοδιαχειριζόμενων, αντιιεραρχικών συλλογικοτήτων. Όλα αυτά διέπονται από την αντίληψη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας μέσα από το πρόταγμα της αποανάπτυξης και της άμεσης δημοκρατίας, δημιουργώντας έναν άλλο ανθρωπολογικό τύπο και μια νέα νοηματοδότηση της ζωής.

Υφαίνοντας την ανατροπή ή συμπλήρωμα στο υπάρχον;

Όλες οι παραπάνω κινήσεις είναι δράσεις ενός «δημιουργικού πράττειν» και αποτελούν φαντασιακή σύλληψη αυτοθέσμησης εν δυνάμει νέων κοινοτήτων που δεν αρκούνται στη διαπίστωση ότι για όλα φταίει ο καπιταλισμός και οι τραπεζίτες, επιλέγοντας έτσι τη θυματοποίησή τους είτε υιοθετώντας παθητική στάση είτε αναθέτοντας την ελπίδα στο πολιτικό προσωπικό των κομμάτων της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Αντίθετα, διεκδικούν χρόνο να ερωτευτούν, να παίξουν με τα παιδιά τους, να τεμπελιάσουν, να

δημιουργήσουν, να επαναφέρουν το μεσημεριανό ύπνο, κτίζοντας ταυτόχρονα μια νέα μορφή κοινωνικότητας και οικονομίας. Οι κοινότητες αυτές δρουν παράλληλα και ενάντια στον καπιταλισμό (η αυτενέργεια και η αλληλεγγύη του κινήματος της πατάτας κατέστησε αχρείαστους τους νόμους της αγοράς).

Αν σ' όλα αυτά προσθέσουμε και κάποια δειλά και μικρής διάρκειας κινήματα, όπως η κατάληψη και λειτουργία χώρων εστίασης στη Θεσσαλονίκη, το αυτοδιαχειριζόμενο νοσοκομείο στο Κιλκίς, η έκδοση της «Εφημερίδα των Συντακτών» από τους εργαζόμενους, η «Βιομε» στη Θεσσαλονίκη, οι «Εκδόσεις των Συναδέλφων» στην Αθήνα και αν ευοδωθούν και κάποιες προτάσεις για ίδρυση χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που θα ενισχύει φιλικές προς το περιβάλλον δράσεις και αυτοδιαχειριζόμενες επιχειρήσεις, τότε θα φανούν καλύτερα οι ρωγμές που δημιουργούν στον καπιταλισμό οι μορφές της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Οι ρωγμές αυτές που άλλοτε θα συγκλίνουν, άλλοτε θα αποκλίνουν, άλλοτε θα γίνονται ορμητικά μεγάλες, δεν αποτελούν βέβαιες απαντήσεις στον καπιταλισμό.

«Ρωτώντας προχωράμε» για να χρησιμοποιήσω και ένα Ζαπατίστικο σύνθημα. Νομίζω όμως ότι επανανοηματοδοούν τη ζωή των ανθρώπων που συμμετέχουν σ' αυτές. Συνιστούν μια ριζική πολιτική ρήξη με το σύστημα και ένα βαθύ ανθρωπολογικό μετασχηματισμό. Αυτός ο ανθρωπολογικός μετασχηματισμός δεν αποτελεί ούτε δευτερεύον εποικοδόμημα ούτε ρητορικό σχήμα. Είναι βασικό και αναπόσπαστο κομμάτι του αναγκαίου μετασχηματισμού της κοινωνίας. Η δημιουργία του νέου αυτού ανθρωπολογικού τύπου αποκτά στις μέρες μας τη διαδικασία του κατεπείγοντος, εφόσον μια αυτόνομη και δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί να απαρτίζεται ούτε φυσικά και να δημιουργηθεί από τον τύπο του ανθρώπου που δημιουργεί η καταναλωτική κοινωνία.

Το κύτταρο της κοινωνίας που θα αγαπήσουμε είναι εν σπέρματι αυτές οι κοινότητες ανθρώπων που περιγράψαμε με τα νοήματα και τις σημασίες που προτάσσουν. Η δική μας προσδοκία ή ουτοπία ίσως είναι στη θέση του κεντρικού κράτους που θα περιορίζεται σιγά-σιγά θα ανθίσουν αμεσοδημοκρατικές κοινότητες ανθρώπων,

έθνη κοινοτήτων και κοινότητες εθνών.

Η θέση μου στο ερώτημα για το αν όλα αυτά αποτελούν συμπλήρωμα στο υπάρχον ή αν το σύστημα μπορεί να καταστήσει ακίνδυνες τις παραπάνω κοινότητες ανθρώπων είναι ότι αυτό το ερώτημα πρέπει να τίθεται διαρκώς από αυτούς που συμμετέχουν σ' αυτές τις συλλογικότητες και διαρκώς να επαναπροσδιορίζονται με βάση αυτό το ερώτημα. Αποκλείοντας έτσι τη δυνατότητα εμφάνισης ενός άλλου μας εαυτού, αυτού που τόσα χρόνια το εκπαιδευτικό σύστημα, ο στρατός, η δικαιοσύνη, το οικονομικό σύστημα και οι λειτουργίες του κράτους πάλεψαν με ζήλο να διαμορφώσουν «για το καλό μας» πάντα. Τον καπιταλισμό δε γνωρίζουμε πως και αν μπορούμε να τον αλλάξουμε, αλλά ας φροντίσουμε να μην του μοιάσουμε, γράφει ο Χρόνης Μίσσιος.

Πηγή: Από κοινού, apokoinou.com

Από: tnxs.gr